

[Udenrigsministeren]

hundredgammelt modsætningsforhold til Aserbajdsjans øvrige befolkning, som er et folk af tyrkisk oprindelse, sprog og kultur og med en islamisk (shiitisk) religiøs tradition. Modsætningsforholdet blev særlig skærpet ved masakrerne imod armenierne før og under 1. verdenskrig, da størstedelen af Transkaukasus hørte under det ottomanske imperium.

Sovjetmagten blev indført i 1920 i Transkaukasus, som i første omgang blev behandlet som en multinational enhed (på grund af sin udviklede etniske sammensætning). I 1923 oprettedes Nagorno-Karabakh-distriktet. Det kan nævnes, at Aserbajdsjans hovedstad, Baku, har et betydeligt armensk befolkningselement.

Medens et vist mål af offentlighed (glasnost) prægede de første meddelelser om urolighederne, er nyhederne efterhånden blevet sparsomme. Distriktet Nagorno-Karabakh ligger dertil i et område, som også under normale forhold er utilgængeligt for udlændinge. Siden begivenhedernes indtræden er hele Armenien samt dele af Aserbajdsjan, herunder hovedstaden, Baku, blevet lukket for udlændinge, således også for den internationale presses repræsentanter.

Det er på denne baggrund vanskeligt at danne sig et nøjagtigt billede af begivenhedsforløbet, og nedenstående må derfor tages med det forbehold, som flyder heraf.

b. Øjensynligt indledtes begivenhedsforløbet af en studenterdemonstration i Nagorno-Karabakhs hovedby, Stepanakert. Demonstrationen fik et fredeligt forløb.

Demonstrationen bredte sig til Armeniens hovedstad, Jerevan, hvor 200.000 mennesker menes at have deltaget. Spontane strejker, der efterhånden fik en generalstrejkes karakter, blev iværksat, angiveligt efter en tilbagemelding til området fra to armenske forfattere, Bulajan og Kaputikhjan, som i Moskva havde haft lejlighed til over for politbureauemedlem Jakovlev og generalsekretær Gorbatsjov, at forelægge de armenske krav.

Først efter Gorbatsjovs personlige indgriben den 26. februar (jf. nedenfor) besluttede de demonstrerende og strejkende at udsætte yderligere manifestationer en måned – angiveligt i afventen af et udspil fra de centrale myndigheds side.

Sent onsdag eftermiddag den 2. marts forelå oplysning om, at Jerevan er rolig, men præget af stort opbud af militær og politi, at de offentli-

ge transportmidler fortsat er ude af funktion, og at mange af dagligdagens funktioner ligger stille.

Det er fra officelt sovjetisk hold blevet bekræftet, at begivenhederne (sikkerhedsmyndighedernes indgreb) har medført tab af menneskeliv.

Begivenhederne er blevet betragtet med alvor i den centrale politiske ledelse i Moskva. Flere højstående udsendinge har været i området, og fredag den 26. februar engagerede generalsekretær Gorbatsjov sig og sin prestige i en »henvendelse« til de armenske og aserbajdsjanske folk, hvori han opfordrede til, at man ikke lod indbyrdes tvister og mistillid mellem folkene forstyrre løsningen af eksisterende problemer.

Efter Gorbatsjovs henvendelse har medierne været præget af støttetilkendegivelser fra arbejdere og bønder i området.

c. Den 1. marts meddelte de sovjetiske medier, at der den 28. februar havde fundet uroligheder sted i den vigtige industriby Sumgait (ca. 234.000 indbyggere), beliggende omtrent 35 km nordvest for Baku i Aserbajdsjan.

Urolighederne skulle være fremprovokeret af »bøllespirer«. De nødvendige foranstaltninger til normalisering af situationen var truffet, hed det i meddelelsen. Også her er der officielt bekræftet tab af menneskeliv.

Det synes bekræftet, at et større antal armeniere skal være flygtet fra Baku og andre områder i Aserbajdsjan til Armenien, hvor tilsyneladende veritable flygtningelejre har måttet oprettes.

Disse begivenheder må naturligvis – som også erkendt af den sovjetiske regerings pressetalsmand – ses i sammenhæng med urolighederne i Nagorno-Karabakh og i Armenien, og de udgør formentlig de ikke mindre nationalt og religiøst engagerede aserbajdsjaneres modtræk mod den armenske opstand.

ad a-c:

Sammenfattende må det konstateres, at urolighederne i Kaukasusområdet betegner den foreløbige kulmination af en efterhånden lang række af nationalitetsproblemer, som har forstyrret den indre stabilitet i Sovjetunionen (Kasakhstan og Centralasien, Jakutien, Krimtatarerne, Ukraine og Baltikum).